

פטרון מערכת דעהו:

נחנדה לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

דעהו

דעהו אר
אלקין אביך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון צ"ו - פרשת כי תבא - שנת תשפ"ב

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

יכלכל דבריו במשפט:

דער הייקעלער
חילוק צווישן
'תוכחה' און
'הונאה'

עמוד ה'

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק ל"ה
שיעור ס"ד - א' (פרשת תצוה תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

כי אשב בחושך ה' אור לי: אור אלוקות שמתגלה רק ע"י לבוש של חושך

- א. להאיר מתוך החשיכה: עבודת הבינוני לגלות אלוקות בתוך החושך תכלית עבודת הבינוני | עבודת הבינוני לגלות שאף בתוך הרע ישנה השראת השכינה | גילוי אלוקות ע"י עבודת הבינוני נעלה יותר מהגילוי שע"י עבודת צדיקים גמורים
- ב. צדיק וישר: ראש השנה ויום כיפור - צדיקים ובינונים בראש השנה מתגלה מלכותו יתברך באופן שאין מקום בכלל להרע - כמדרגת צדיק גמור | ביום הכיפורים מתגלה שלימות מלכותו יתברך שהוא שולט גם על הרע - כמדרגת הבינוני והבעלי תשובה | מקום הגן עדן בעולם הזה לאחר חטא של אדה"ר הוא קודש הקדשים | אדם דוד משיח הם ג' מדרגות בעבודת ה', צדיקים, בינונים - בעלי תשובה, והתכללות של שניהם יחדיו
- ג. סומך ה' לכל הנופלים: התגלות שבא דייקא לאחר נפילה אחר החטא מתחדשת דרך חדשה בעבודה | יוסף הצדיק הצליח להמשיך את אורו דוקא במקום החושך ולא בבית אביו בארץ ישראל | הטעם לכך הוא מפני שהתגלות הנכונה צריכה לבושים מהעוה"ז | התורה מתגלה לאמיתה רק ע"י התלבשות שכלית וגשמית | מפני זה היתה נבואת יחזקאל דווקא ע"י לבושי חוץ לארץ

א.

להאיר מתוך החשיכה: עבודת הבינוני לגלות אלוקות מתוך החושך

תכלית עבודת הבינוני | עבודת הבינוני לגלות שאף בתוך הרע ישנה השראת השכינה | גילוי אלוקות ע"י עבודת הבינוני נעלה יותר מהגילוי שע"י עבודת צדיקים גמורים

שהקב"ה שורה אף במקום הרע ואינו מתפעל ממנו כלל, כי לפי גודל הנחת רוח שגורם הבינוני למעלה ע"י מלחמתו התמידי עם חלק הרע שבו, כך הוא ממשיך גילוי אלוקות, ונמצא שעל ידו מתגלה אלוקות אפילו במקום הרע. ומדרגת גילוי אלוקות זה שממשיך הבינוני היא נעלית יותר ממדרגת גילוי אלוקות המתגלה אצל הצדיק, שהרי כדי שלא להתפעל מן הסט"א נצרך לכך גילוי גדול של אלוקות שאצלו אין הרע תופס מקום כלל. דוגמא לדבר, מצדיק המסובב ברשעים המעכבים אותו לעבוד את השי"ת כרצונו, ואילו הוא עומד במעמדו ואינו שומע אליהם כלל, הרי דווקא מניעות אלו מוכיחות שהוא אכן צדיק אמת שבכוחו להתגבר על כל המניעות וההתנגדות שיש לו. וכמו כן מציאות גילוי אלוקות במקום הטומאה והרע שהם המתנגדים לו ומעכבים התגלותו, זה עצמו מוכיח שהוא נמשך ממקום גבוה מאד ששם אין הרע תופס מקום כלל ואינו מהווה מניעה להתגלות האור.

ומדרגה זו באלוקות מתגלה דוקא ע"י עבודת הבינוני שהרע שבו נשאר בתוקפו כתולדתו, ואילו אצל הצדיק אינו מתגלה דרגה נעלה זו של אלוקות. ונמצא שמה שאדם זה נברא במדרגת בינוני שאין ביכולתו לעלות אל מדרגת צדיק ואין הקב"ה מניחו לבער ולגרש היצר הרע מקרבו לגמרי, זהו מפני שרצונו יתברך להורות ולגלות בעולם ידיעה זו שאין הוא מתפעל מהרע.

ועדיפות בעבודת הבינונים, ובוזה הם פועלים יותר ממה שנפעל ע"י עבודת הצדיקים, והוא שע"י עבודתם לה' אפילו כאשר היצר הרע נמצא אצלם בתוקפו, מתגלה שאף במקום הרע יש השראת השכינה, והקב"ה אינו מתפעל כלל מהסט"א. כי הצדיק שמבער הרע מקרבו ומהפכו לטוב, הנה הגם שבוודאי עשה בזה דבר גדול ונשגב, אמנם אין זה נחשב לחידוש כ"כ, שהרי נשמתו היא חלק אלוך ממעל, ואין זה דבר מחודש שיתגלה אצל החלק אלוך ממעל הטוב העצמי שבו. אמנם הבינוני שכח הרע שבו הוא בתוקפו, ואעפ"כ עומד הוא תמיד על המשמר שלא לשמוע ליצרו, הרי זה חידוש גדול, שממשיך השראת השכינה אפילו במצב של רע, ומגלה

ביאור התכלית ירידת הבינוני לעוה"ז

הנה התניא בפרק ל"ה בא לבאר סיבת ירידת נשמות הבינונים לעולם הזה. כי לכאורה כל תכלית בריאתם אינה מובנת, מאחר שאינם מצליחים לעולם לגרש היצר הרע מליבם והוא עומד בתוקפו ובמעמדו כתולדתו. דבשלמא הצדיק שמבער הרע מקרבו לגמרי, ובכך זכה לפעול דבר גדול בעולם, הרי יש תועלת גדולה בירידתו מעולם הנשמות לעולם הגשמי. משא"כ הבינוני שנפשו הבהמית היא אצלו כתולדתה וכל עבודתו היא רק שלא להוציא את הרע מן הכח אל הפועל במחשבה דיבור ומעשה, אבל את עצם מציאות הרע אינו יכול להפכו אל הקדושה, א"כ צריך להבין תכלית העבודה הזאת שלמעשה אינה פועלת כלום. והגם שבוודאי יש כאן איזו הצלחה, שהרי פעל בעבודתו שלא להוציא צד הטומאה מכח אל הפועל, אך מ"מ אין זה נחשב אלא ל'מקרה' ולא פועלה 'עצמית' מאחר שלא ביטל אותו לגמרי, וממילא קשה מדוע ברא הקב"ה בעולם סדר עבודה זו שלפי הנראה אינו פועל דבר.

ע"י עבודת הבינוני מתגלה דרגה של קדושה שאינו מתפעל מהסט"א כלל

וליישוב תמיהה זו כתב התניא: 'זתיה זאת נחמתם לנחמתם בכפליים לתושיה ולשמח לבם בה' השוכן אתם בתוך תורתם ועבודתם', כלומר שמצד אחד יש מעלה

פרק ל"ה

וְגַם לְהַבִּין מַעַט מִזֶּעֶר תְּכַלִּית פְּרִיאת הַבִּינוּנִים וְיִרְדַּת נִשְׁמוֹתֵיהֶם לְעוֹלָם הַזֶּה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית שְׁמֵהֶקְלֶפָה וְסִמְרָא אַחְרָא, מֵאַחַר שְׁלֹא יוּבְלוּ לְשִׁלְחָה בְּל' יְמֵיהֶם וְלְחַוְתָּהּ מִמְּקוֹמָהּ... וְאִם בְּזוֹ, לְמָה זֶה יִרְדּוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם לְעוֹלָם הַזֶּה לִינַע לְרִיק חֶסֶם וְשִׁלּוּם, לְהַלְחֵם בְּל' יְמֵיהֶם עִם הַיֵּצֵר וְלֹא יִבְלוּ לוֹ?

הבינוני שחכ הרע שבו הוא בתוקפו, ואעפ"כ עומד הוא תמיד על המשמר שלא לשמוע ליצרו, הרי זה חידוש גדול, שממשיך השראת השכינה אפילו במצב של רע, ומגלה שהקב"ה שורה אף במקום הרע ואינו מתפעל ממנו כלל, כי לפי גודל הנחת רוח שגורם הבינוני למעלה ע"י מלחמתו התמידי עם חלק הרע שבו, כך הוא ממשך גילוי אלוקות

דהנה הגן עדן הוא המקום שהוכן לכתחילה לישיבת האדם מיד כשנברא, אולם לאחר שחטא ונתגרש משם, אף שלכאורה נאבדה ממנו מדרגה נפלאה זו של ישיבה בגן עדן, אמנם מעתה התחילה עבודה חדשה הנקראת 'עבודת הבינוני', וזוהי השגה חדשה בעבודת השי"ת שנתחדשה לאחר החטא, וע"י עבודה זו נמשכה מדרגת קדש הקדשים שהוא הגן עדן בבחינת שלאחר החטא

צדיק וישר: ראש השנה ויום כיפור - צדיקים ובינונים

בראש השנה מתגלה מלכותו יתברך באופן שאין מקום בכלל להרע - כמדרגת צדיק גמור | ביום הכיפורים מתגלה שלימות מלכותו יתברך שהוא שולט גם על הרע - כמדרגת הבינוני והבעלי תשובה | מקום הגן עדן בעולם הזה לאחר חטא של אדה"ר הוא קודש הקדשים | אדם דוד משיח הם ג' מדרגות בעבודת ה', צדיקים, בינונים - בעלי תשובה, והתכללות של שניהם יחדיו

(ויקרא טו, יז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד', ופירושו בירושלמי (יומא פ"א ה"ה) שאפילו המלאכים שכתוב בהם (יחזקאל א, י) 'דמות פניהם פני אדם' לא יהיו באהל מועד. ואילו בגן עדן היו נמצאים מלאכים, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין נט): שהיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין, הרי שיש איזו מעלה למדרגת קה"ק שהוא הגן עדן - שלאחר החטא לעומת הגן עדן של קודם החטא.

'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד' - כענין 'במקום שבעת' עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין'

וזהו עומק ביאור הכתוב האמור 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד', ויש לפרשו על 'אדם' הראשון קודם החטא שאז היה בשלימות בחי' אדם, בחי' צדיקים גמורים, כלומר שמדרגת אדם הראשון הווי אינה נכנסת בקדש הקדשים שהוא הגן עדן שלאחר החטא. והרי זה כמו שאמרו חז"ל (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין', ויש לרמוז בלשונם שהכוונה ל'מקום' ממש ש'עומדים' בו והיינו קה"ק, כלומר שמדרגת צדיקים גמורים שיונקים חיותם מבחי' ר"ה - היינו מדרגת אדה"ר קודם החטא כשהיה בגן עדן, הם אינם עומדים במקום שעומדים ה'בעלי תשובה' שהם הבינונים המקבלים חיות מבחינת יוהכ"פ, והיינו קדש הקדשים שהוא הגן עדן שלאחר החטא שלשם נכנס הכה"ג ביוהכ"פ.

אדם הוא ראשי תיבות אדם דוד משיח, והם ג' המדרגות בעבודת ה'

והנה נודע שאדם הוא ראשי תיבות של אדם דוד משיח, והיינו שנשמת אדה"ר כללה גם את נשמות דוד המלך ומשיח. וע"פ האמור ביאור הבררים הוא, שנכללו באדה"ר כמה דרגות של עבודת ה'. כי מדרגת 'אדם' היינו המדרגה הנעלית של אדם הראשון קודם החטא שאז היה בתוקף מעלתו ונקרא 'אדם' השלם. 'דוד' היא מדרגת עבודת ה'בעל תשובה' שלאחר החטא, וכמו שאמרו חז"ל (עבודה זרה ה.) שדוד המלך 'הקים עולה של תשובה' והיינו שהוא פתח את השער לבעלי תשובה. ולפי דבריו לעיל אין הכוונה דווקא למי שחטא, אלא בכללות למצב העולם עתה שיש בחי' רע בעולם ולא נתבטל לגמרי, ועבודת התשובה היא להתמרמר על מציאות זו של רע המסתיר את כבוד שמים.

ואילו מדרגת 'משיח' היא צירוף של שתי הבחינות האלו, והיינו שהבעל תשובה יקבל גם את מעלת הצדיק, שהיא המעלה הפשוטה של צדיק גמור שלא חטא מעולם, שמאחר שאז יהיה תיקון השלם ולא יהא עוד שום חסרון בעולם, א"כ גם לבעלי תשובה יהיה מעלת הצדיק שלא חטא מעולם. ומאידך גם הצדיק יזכה למעלת הבעל תשובה ולמקום שבע"ת עומדין וכו', וזה כדברי הוזה"ק (ח"ג קנג:) שמישיח יבוא כדי 'לאהדרא לצדיקייא בתיובתא', כלומר להמשיך מעלת הבעל תשובה גם לצדיקים. וזהו מדרגת משיח הכולל שני בחינות אלו, ומשפיע לכל אחד מעלת השני.

לרע מקום ומציאות כלל בהגלות נגלות מלכות שמים בתוקפה, וממילא מתבטל הוא לגמרי, והרי זה ממש כמדרגת הצדיק גמור שהרע שבו נתבטל ונתהפך לטוב. ואכן הצדיקים המריזשים ומשיגים התגלות נפלאה זו של מלכות שמים המאירה בר"ה, נמשכים על ידה אל נועם זיוו של השי"ת ושואבים משם חיותם למשך כל השנה, והיינו שרמזו חז"ל בלשונם ש'נכתבים ונחתמים בו לאלתר לחיים', כלומר שהגילוי של ר"ה הוא מקור החיים של הצדיקים למשך כל השנה.

ביוהכ"פ מתגלה שאף כשהרע נשאר בתוקפו הוא משועבד להקב"ה - מדרגת הבינוני

אמנם מדרגת גילוי זה שהרע נתבטל עד שלא נשאר שום רע בעולם, עדיין אינה שלימות התגלות של מלכות שמים, כי שלימות גילוי האלוקות והתגלות המלכות היא כאשר הקב"ה מראה שהוא שולט גם על בחינת הרע כשהוא בתוקפו ובמעמדו ובכל זאת מתגלה שהקב"ה הוא המושל עליו, וזו היא מדרגת יוהכ"פ, שבו אין מבטלים את הסט"א לגמרי, אלא אדרבה הוא בעצמו נעשה סניגור על ישראל, והוא משועבד ליוצרו ית"ש שמצווה אותו לשבח את ישראל ולומר 'יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת שבשמים' (פרקי דר"א פרק מ"ז), ומתברר שגם הסט"א עצמו הוא תחת רשותו של הקב"ה, כי הוא יתברך שורה גם במקום הרע. וזו היא מדרגת הבינוני שהחלל השמאלי שבו לא נתהפך להיות טוב והרע קיים אצלו כתולדתו, ובכל זאת הרי הוא משעבד את ליבו לאביו שבשמים, ובוזה הוא מראה שמלכות השי"ת הוא גם על הסט"א ומלכותו בכל משלה. והבינונים מקבלים כוחות לעבודתם הפרטית וחיות לנשמתם מהגילוי שמתגלה ביוהכ"פ, והיינו שאמרו חז"ל שהבינונים נחתמים לחיים ביוהכ"פ, כלומר שהם שואבים חיותם למשך כל השנה ממדרגת יוהכ"פ.

קדש הקדשים הוא מעין גן עדן במדרגה שלאחר החטא

וביסוד זו יתבאר ג"כ עומק ענין כניסת הכהן גדול לקדש הקדשים ביוהכ"פ, שהיא מעין דרגת אדה"ר בגן עדן קודם החטא כנודע, אך מ"מ יש חילוק ביניהם, שהרי עתה אנו כבר עומדים אחר החטא, וכבר נתגרש האדם מגן עדן, אלא שמ"מ מאיר בו איזו דרגה של אדה"ר קודם החטא. וביאור ההבדל בין שני מדרגות הללו הוא, דהנה הגן עדן הוא המקום שהוכן לכתחילה לישיבת האדם מיד כשנברא, אולם לאחר שחטא ונתגרש משם, אף שלכאורה נאבדה ממנו מדרגה נפלאה זו של ישיבה בגן עדן, אמנם מעתה התחילה עבודה חדשה הנקראת 'עבודת הבינוני', וזוהי השגה חדשה בעבודת השי"ת שנתחדשה לאחר החטא, וע"י עבודה זו נמשכה מדרגת קדש הקדשים שהוא הגן עדן בבחינת שלאחר החטא. ומצינו שבכמה דברים גדלה מעלת קה"ק ממעלת הגן עדן עצמו, וכגון מה שנאמר בענין כניסת הכה"ג לקדש הקדשים

צדיקים שואבים חיות מבחי' הגילוי של ראש השנה, והבינונים מבחי' יום הכיפורים

והבדל זה מצינו גם בענין ר"ה ויוהכ"פ, והוא ע"פ המבואר בגמ' (ר"ה טז): 'שלשה ספרים נפתחים בראש השנה וכו', צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים וכו', בינונים תלויים ועומדים מר"ה ועד יוה"כ, זכו נכתבים לחיים' וכו'. ופירוש הדברים דהיינו שיש ב' בחי' בגילוי אלוקות, ראש השנה, ויום הכיפורים. והצדיקים שואבים חיותם ממדרגת האלוקות המתגלה בר"ה, והבינונים - כשעושים תשובה - מקבלים חיותם ממדרגת אלוקות המתגלה ביוהכ"פ. והרי נודע שמדרגת הגילוי של יוהכ"פ נעלה יותר מהגילוי של ראש השנה, וכן ענין ה'כתיבה' אין בו תוקף כ"כ כמו ה'חתימה' שמורה על גמר הדבר, הרי שישנו מעלה לבינוני שחיותו מבחי' יוהכ"פ, יותר מאשר לצדיק שחיותו מבחי' ראש השנה.

ולפי התניא שהגדרת הבינוני היינו 'שלא עבר שום עבירה מעולם, אלא שהרע שבחלל השמאלי שבלבו נשאר בתוקפו כתולדתו', הרי נמצא שהתשובה שהבינוני עושה אינה על חטאים, שהרי לא חטא מעולם, אלא שהוא מתמרמר על הרע שנשאר בו ולא זכה עדיין לבערו לגמרי. וע"י תשובה זו הוא נחתם לחיים ביום הכיפורים, והיינו שהוא שואב ומקבל חיות לנשמתו מבחי' יוהכ"פ, וכמו שיתבאר.

בר"ה מתגלה גאון עוזו של הקב"ה עד שאין לרע מקום כלל - מדרגת צדיק גמור

ונבאר החילוק בין קדושת ר"ה לקדושת יוה"כ. כי הנה בכל שנה ושנה מתחדש ענין מלכות שמים בעולם, והיינו שהקב"ה מחדש בכל ראש השנה את אלוקותו השורה בעולמו. ובהתחדשות זו יש כמה בחינות, ישנה דרגת גילוי המלכות המשתייכת לר"ה, והיא מיוחדת למדרגת צדיקים גמורים, ויש את דרגת הגילוי של יוהכ"פ המיוחדת למדרגת הבינונים.

דרגת התחדשות המלכות שבר"ה היא כמו שאומרים בתפילות היום: 'והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך', כלומר שבו מתגלה הדר גאון עוזו של הקב"ה בכל העולם, ומאיר אור מלכותו יתברך בתוקף גדול, עד שאין מציאות כלל לשום רע. ומדרגת ההשגה בגילוי אלוקות ביום הזה היא מעין מה שהכיר אדם הראשון את השי"ת בגן עדן ביום בריאתו קודם החטא, שהיתה באופן הכי גדול ששייך לשום נברא להשיג עד שאפילו המלאכים קינאו בו על זה. והשגה זו שהיתה לאדה"ר השאירה רושם נצחי בעולם, וכך יש לנו אפשרות להשיג בראש השנה שייכות עם מדרגה זו ולהשיג השגות נפלאות באלוקות כמו שזכה אדה"ר. [ואע"פ שיעיקרן של השגות הללו הוא בגן עדן דוקא, בכל זאת ישנה הארה מהם גם בכל העולם שהצדיקים זוכים אליהם].

והנה מדרגה נוראה זו של גילוי אלוקות המתגלה בר"ה גורמת ביטול גמור לכל בחי' הרע, כי אין

סומך ה' לכל הנופלים: התגלות שבא דייקא לאחר נפילה

אחר החטא מתחדשת דרך חדשה בעבודה | יוסף הצדיק הצליח להמשיך את אורו דוקא במקום החושך ולא בבית אביו בארץ ישראל | הטעם לכך הוא מפני שהתגלות הנכונה צריכה לבושים מהעוה"ז | התורה מתגלה לאמיתה רק ע"י התלבשות שכלית וגשמית | מפני זה היתה נבואת יחזקאל דווקא ע"י לבושי חוץ לארץ

דוקא לאחר נפילה נפתח לאדם שער חדש בעבודת ה'

והנה יסוד זה הוא ענין שנוחץ לדעת, גם למי שכבר נכשל בחטא וכבר אינו בדרגת בינוני, ופעמים שהוא עושה לעצמו חשבונות רבים, שמאחר שכבר נכשל ונפל ממילא כבר איבד את הכל. וגם היצר הרע מבלבל את מוחו ומגדיל את החטא הרבה יותר ממה שהוא באמת, והכל כדי שהאדם יחשוב שכבר אין לו תקוה. הנה לעת כזאת צריך לדעת ולזכור שלאמיתו של דבר לא נאבד ממנו כלום, ואדרבה עכשיו יפתח לו שער חדש לפי מצבו, ויזכה לדרגה כוז שרק באופן זהה שייך לזכות לזה.

יוסף הצדיק לא היה יכול לגלות אורו בלי לבושים

והנה ענין זה מצינו מה שאמר יוסף הצדיק (בראשית מא, גב) 'כי הפרני אלקים בארץ עניי', כלומר שדייקא 'בארץ עניי' זכיתי לברכה ה' - 'הפרני אלקים'. וביאור הענין הוא, כי הנה יוסף הצדיק הוא אור גדול של 'צדיק יסוד עולם', וברצונו היה לגלות ולפרסם בעולם את האור הנפלא הזה. והנה כאשר היה אצל אביו עם אחיו היו לו צרות רבות מזה, כמ"ש (שם מט, כג) 'וימררוהו ורובו וישטמוהו בעלי חיצים', והיינו שלא היה יכול להמשיך ולגלות האור הזה בעולם כיון שעדיין לא היה העולם ראוי לקבל אור נשגב כזה. ואח"כ כשירד למצרים ובא לערות הארץ, חשב יוסף בדעתו, שאם כאשר היה בבית אביו והיה במצב הכי טוב ששייך, בכל זאת לא עלתה בידו לגלות אורו הנפלא ולא גרם לו הדבר אלא רדיפות ושנאה, א"כ כל שכן כאן במקום טומאת מצרים בוודאי היא לו קושי גדול וצרות רבות ורעות שימנעוהו מלגלות שם את דרגת הצדיק יסוד עולם.

יוסף הצדיק הצליח דווקא במצרים אחר שנכשל

ואכן מתחילה היו לו שם הרבה רדיפות וצרות, כמו המעשה של אשת פוטיפר, ומה שאסרו אותו אח"כ בבית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורים וכו'. אמנם למעשה עשה הקב"ה ההיפך מזה ממש, ואדרבה דווקא אחר כשלונויותיו ודווקא במצרים מקום חזק הטומאה, אז זכה יוסף להמשיך ולגלות אורו הגדול, מה שלא היה אפשר כנען. והטעם כי אכן אור זה של צדיק יסוד עולם הוא אור נפלא מאד, והעולם אינו ראוי לקבלו בלא התלבשות, ולאמלא שהוא מתלבש בלבושים לא יוכלו להשיגו כלל מפני גודל דרגת האור. ולכן סיבב הקב"ה שיצטרך יוסף לירד למצרים ושם נעשו לבושים לאור זה וכך יוכל להמשיכו בעולם.

אור נפלא צריך לבושים בכדי שיוכל להתגלות, ולכן התורה מתלבשת בהלכות וסבירות

והמשל לכך הוא מענין אור התורה, שהינו אור נעלה ונשגב מאד, אור אלקי טמיר ונעלם שעליו נאמר (ישעיה סד, ג: ברכות לד:) 'עין לא ראתה אלקים זולתך', וגם 'מועף השמים נסתרה' (איוב כח, כא) שהם מלאכי עליון (רש"י שם), וא"כ איך שייך לנו להמשיך אור נפלא כזה בעולם. אלא שלכך הליבש אותה הקב"ה בלבושים גשמיים ושכליים, שהם המצוות והלכותיהן שבדברי חז"ל וכו', וכן סברות שכליות של רש"א וקצות וכדו', ועי"ז יש לנו איזה נגיעה באור התורה. והגם שאין זו תפיסה באור התורה ממש, אבל לעת"ל נזכה - כל

אחד לפי גודל היגיעה שלו - להשיג מאור התורה ממש, כמו שכתוב (ישעיה ל, כ) 'ולא יכנף עוד מוריד'.

רק ע"י ירידת יוסף למצרים היה שייך להמשיך לבושים - ועי"ז נתגלה אורו בעולם

ועד"ז הוא גם בענין יוסף הצדיק, שאי אפשר היה שיימשך אורו הנפלא לעולם הזה בלא התלבשות, כי כאשר היה במקום תוקף הקדושה - בבית אביו, לא היתה יכולת בידו להמשיך לבושים אל האור. ולכן הוצרך הדבר שירד יוסף למצרים ושם יתפרסם גודל אור חכמתו וצדקותו, כי כשדבר עם פרעה נמשכו לבושי פשט לעומק חכמתו של יוסף. כי הגם שאכן היה פרעה חכם גדול מאד וידע היטב בחכמת הכישוף שהיא חכמת ארץ מצרים כמ"ש גבי שלמה המלך (מלכים א, ה) 'ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים', ולכן אף שהבין פרעה את חכמתו של יוסף הצדיק, מ"מ לא ירד לעומקם של דברים, ולא השיג אותם רק באופן פשוט דהיינו בלבוש פשוט. וגם יוסף בעצמו הליבש את דבריו בדברו אל פרעה, ולכן לא גילה לו רק את השם 'אלקים' וכמ"ש (בראשית מא, כה) 'את אשר האלקים עושה הגיד לפרעה', ולא הגיד לו את שם ה'וה"ה', ורק כך היה שייך שישיג פרעה את חכמתו של יוסף. ומעתה מאחר שנעשו לבושים לאור, היתה היכולת ביד יוסף להמשיך אורו הגדול של 'צדיק יסוד עולם' בתוך עוה"ז. ונמצא שדוקא ע"י ירידתו למצרים במקום ערות הארץ נתגלה עניינו, מה שלא היה אפשר שיקרה בהיותו בבית אביו.

כי הפרני אלקים בארץ עניי' - לאחר נפילה יכולים לזכות למדרגת גדולות

ויוסף הצדיק רמו כל זה בקוראו השמות לבניו מנשה ואפרים, על שם 'כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי' וכי הפרני אלקים בארץ עניי' (בראשית מא, נא-גב), כלומר 'כי נשני אלקים' - שהקב"ה הכשיל אותי וגרם לי ליפול ממדרגות והשגות גדולות שהיה לי בתחילה, 'את כל עמלי ואת כל בית אבי' - בעת היותי בבית אבי שהיה לי שם עמל ויגיעה רבה לגלות האור, ומטעם זה הוריד אותי הקב"ה למצרים, ושם במקום תוקף הטומאה 'הפרני אלקים בארץ עניי' - שדייקא שם בארץ עניי ובשעת הנפילה, עלתה בידי להפרות ולהרבות, ובוה זכיתי שיתפרסם האור הנפלא שעמלתי עליו כל השנים. וזהו גם מה שאמר יעקב אבינו בברכתו ליוסף 'ותשב באיתי קשתו ויפוזו זרועי ידיו' (שם מט, כד) - שזה מרמו על המכשול שנעשה לו במעשה דאשת פוטיפר כדברי חז"ל (סוטה שם), אמנם 'משם - דייקא - רועה אבן ישראל', כלומר שדוקא לאחר שהיה לו נפילה זו הצליח יוסף פנינו וזכה שתתגלה אורו.

תמיהה בענין מראה יחזקאל שהיה בחוץ לארץ סמוך לזמן הגלות

ויסוד זה מצינו גם במראה יחזקאל הנביא, שזכה שיתגלה אליו כל מעשה המרכבה בארץ בבל, ובזוה"ק (תרו פ"ב ע"ב) תמהו איך זכה יחזקאל בחוץ לארץ לגילוי נפלא כזה שלא נתגלה לשום נביא אחר, ובדרך כלל אין השכינה שורה בחוץ לארץ, מה גם שהיה זה קרוב לזמן החורבן - בין גלות יכניה לגלות צדקיהו, ולאכארה היה זה זמן של ירידה אצל כלל

ישראל, וא"כ איך נתגלה דווקא אז המראה הגדול של 'נפתחו השמים ואראה מראות אלקים' (יחזקאל א, א). ובוזה"ק שם אמרו שני ביאורים בזה, א', שהקב"ה רצה להראות לישראל שאינו עווב אותם אף בעת היותם בגלות, ולכן גילה גילויים גדולים ונפלאים הללו אפילו בחז"ל, ובוה נתגלה גודל חיבתו לעמו ישראל שלא יטוש אותם לעולם. ועוד איתא שם בזוה"ק, שיחזקאל ראה את המרכבה ע"י לבושים, ולכן היה אפשר שתתגלה אליו מראה זו אף בחז"ל.

ישראל ירדו לגלות כדי שיוכלו להשיג מעשה מרכבה ע"י לבושים

ועל פי דברינו יתבאר ששני התירוצים האלו מכוונים לאותו דבר, כלומר שאכן לכך הוריד הקב"ה את ישראל לגלות בכל ונפלו למדרגה נמוכה ולמצב שפל, כי רצה הקב"ה שיתגלה מעשה מרכבה, ואי אפשר לגלות ולפרש אותו בפרטות אלא ע"י לבושים, כי מעשה מרכבה הוא אור נפלא ונורא מאד, ואי אפשר לעיניים גשמיים להסתכל בו ולראותו, ולא שייך אפילו לדבר ממצאות נוראה זו, ורק ע"י לבושים של אש מתלקחת וענן גדול וכו' יכולים להשיג קצת ענין מעשה מרכבה ולהסבירו בפרטיות, מה שלא היה יכולים לעשות לפני כן, וכמו שאי אפשר להסתכל באור השמש עצמו אלא ע"י חלונות צבועים המחשיכים את גודל האור.

השגת ישעיה הנביא - באור המרכבה עצמו, השגת יחזקאל הנביא - בהכלים ולבושים של המרכבה

והנה בעת היות ישראל על אדמתם בזמן הבית שאז היה זמן של גילוי האור, הנה מצד גודל האור שהיו משיגים לא היה שייך לראות ולהשיג את פרטי מעשה המרכבה, היינו ההנהגה החיצונית והלבוש שבה, כי מגודל האור שהאיר אז לא היה ניכר כלל הכלים החיצוניים של המרכבה. וזו היתה השגת ישעיה הנביא שקיצר בענין המרכבה, ואמרו חז"ל (תגינה יג:) שהוא דומה לבן כרך שראה את המלך שאינו חידוש אצלו כ"כ, ומפני כן לא חש לפרש את הכל אלא אמר 'ואראה את ה' יושב על הכסא וגו' שרפים עומדים ממעל לו וגו' וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש' וגו' (ישעיה א, א-ג). והיינו כאמור שנבואתו והשגתו היו במדרגה גדולה, ומגודל האור שהשיג לא עמד על פרטי הכלים והלבושים של המרכבה, כי היה כ"כ דבוק באור עד שהחיצוניות נתבטלה מול גודל האור של מעשה המרכבה.

אמנם רצה הקב"ה שיוכלו ישראל להשיג גם את פרטי מעשה המרכבה, ולכן הוריד אותם הקב"ה לתוך מצב של גלות, שבמדרגה זו אי אפשר להשיג את גודל האור של מעשה המרכבה, ואזי לא שייך שתתגלה המרכבה אלא ע"י לבושים שמתוכם אפשר לראות ולהבין גם את חלק החיצוני של מעשה המרכבה ולא רק את גודל האור. וזהו ענין מראה יחזקאל שהשיג כל המרכבה ותיאר אותה לפרטי פרטים, ואמרו חז"ל (שם) שהוא דומה לבן כפר שראה את המלך שמספר על כל פרט בהתפעלות, והיינו שהשגתו היתה באופן חיצוני לפי ערך, ונתגלו אליו הלבושים החיצוניים שהם הנהגת המרכבה בפרטיות, ובוה זכה להשגה חדשה בענין המרכבה, והיינו באופן של הבנה וידיעה בהנהגה של המרכבה העליונה.

מדרגת 'משיח' היא צירוף של שני בחינות, והיינו שבעל תשובה יקבל גם את מעלת הצדיק, שהיא המעלה הפשוטה של צדיק גמור שלא חטא מעולם, שמאחר שאז יהיה תיקון השלם ולא יהא עוד שום חסרון בעולם.

ומאידך גם הצדיק יזכה למעלת הבעל תשובה ולמקום שבע"ת עומדין וכו', וזה כדברי הזוה"ק (ח"ג קנג:) שמש"ח יבוא כדי 'לאהדרא לצדיקיא בתיובתא'

לכך הוריד הקב"ה את ישראל לגלות בכל ונפלו למדרגה נמוכה ולמצב שפל, כי רצה הקב"ה שיתגלה מעשה מרכבה, ואי אפשר לגלות ולפרש אותו בפרטות אלא ע"י לבושים, כי מעשה מרכבה הוא אור נפלא ונורא מאד, ואי אפשר לעיניים גשמיים להסתכל בו ולראותו, ורק ע"י לבושים של אש מתלקחת וכו' יוכלים להשיג קצת ענין מעשה מרכבה ולהסבירו בפרטיות

א.

רמז בפרשה על המתקת הדינים של חודש תשרי

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך וגו' (כז, א-ב).

אי' בספסוף ברית כהונת עולם (מאמר אילון של יצחק פ"ב) כי ישנם י"ג אופנים של חשבון מילוי שם הוי"ה [כי ישנם כ"ז מיני צירופים, אבל כמה מהם שוים בחשבונם, ובסך הכל יש רק י"ג מיני מספרים]. והם כנגד י"ב חודשי השנה עם חודש העיבור. ועיי"ש כי מנין הצירופים של כל חודשי הקיץ מניסן עד אלול (ע"ב ס"ו ס"ג ס"ב נ"ח נ"ז - שע"ט) עולה בגי' 'סנהדרין', וחודשים אלו הם בקו הימין בבחי' חסד, ואכן מנין זה עולה ג"כ בגי' 'כסא רחמים'. ואילו חשבון צירופי חודשי החורף מחשון עד אדר עם חודש העיבור (נ"ג נ"ב מ"ט מ"ח מ"ז מ"ד - רצ"א) הם בגי' 'ארץ', אשר היא בבחי' דין ואכמ"ל, כי חודשי החורף הם בקו השמאל שבבחי' דין. וחודש תשרי הוא העומד ביניהם, והצירוף השולט בו עולה נ"ד, כי בו 'דן' הקב"ה את עולמו. ומבאר שם כי יש לצרף את צירוף חודש תשרי לצד ימין דהיינו לצירופי חודשי הקיץ, כענין מטה [בגי' דן] כלפי חסד, ואז עולים כל הצירופים יחדיו למנין 'זכות', וזה הוא ענין מה שהקב"ה מטה כלפי חסד ודן לכף זכות. עכתוד"ק.

ויש לרמוז ענין זה בפרשתנו, שקוראים אותה בכל שנה באלו ימי הדין. וזהו טעם פתיחת הפרשה בתיבות 'כי תבא' שבגי' 'זכות', והנה כאשר מצטרף צירוף 'דן' לצירופי קו הימין ונהיה 'זכות' כנ"ל, נמצא כי כל הצירופים הם בגי' 'זכות ארץ', וזהו 'כי תבא אל הארץ'. והענין הוא כמו שאמרו חז"ל (מכות ז) כי מי שדנו אותו בחז"ל לחוב וברח לארץ, צריכים לחזור ולדונו שמה יצאל מחמת 'זכות ארץ ישראל', ולכן בפרשה זו העוסקת בביאת הארץ נזכר בה ענין 'זכות ארץ' דהיינו זכות ארץ ישראל.

ויש לומר עוד, כי בפרשה זו נרמז גם הצירוף הנוסף שיכול להיות, כי צירוף 'דן' של תשרי יכול גם להצטרף לקו השמאל (שבגי' רצ"א), ואז הוא עולה בגי' משה [ונמצא לפי סדר זה, כי כל הצירופים יחד עולים כמנין 'סנהדרין משה', והיינו כי משה רבינו הוא בחי' 'המופלא שבסנהדרין' המכריע לכף זכות, והוא סוד 'משה' בגי' 'המכריע' ואכמ"ל]. וזה נרמז בהמשך הפסוק שנאמר 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה' וגו', כי 'פרי האדמה' הוא בגי' 'משה'.

ב.

שלימות הטוב אשר הקב"ה נתן לבני ישראל

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך (כו, יא).

בפרשת ביכורים נזכרו ט' פעמים תיבות ה' אלקיך, והפעם הט' היא בפסוק זה, וזה נרמז בתיבות 'שמחת בכל הטוב' שהם בגי' ט' פעמים 'ה' אלקיך'. והנה מספר ט' רומז על אות ט' המורה על ענין הש"ש כמו שאמרו חז"ל (בב"ב טז), והוא שמסיים בפעם הט' ואומר 'שמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך וגו', כי ענין 'בכל הטוב' הוא שנשלמו בזה הפסוק ט' פעמים ה' אלקיך בחי' שלימות הטוב.

והנה בזה"ק (ח"א ג) אי' כי בענין הטוב של אות ט' יש עומק יותר, והוא טוב הגנוז בתוך הט'. ויש לומר כי לכן מנין ט' פעמים ה' אלקיך אשר הוא בגי' 'שמחת בכל

הטוב כנ"ל, הוא כמנין 'צפת פנח' שהוא ענין גילוי הטוב הגנוז. וזהו שלימות 'בכל הטוב' אשר ה' נתן, כאשר הוא מגלה את הטוב הגנוז.

ג.

התגברות לבן לעומת יסוד קדושת כלל ישראל

ארמי אובד אבי וירד מצרימה (כו, ה).

יש להבין מה שייכות ענין רדיפת לבן למקרא ביכורים, ועוד יש להתבונן במה שקישר הכתוב בין רדיפת לבן את יעקב אבינו לירידתו למצרים, ובהגדה של פסח גם נזכר 'צא ולמד מה ביקש לבן הארמי' וכו', ונראה כי יש איזה שייכות והמשך בין רדיפת לבן לגלות מצרים, וצ"ב. אי' בזה"ק (ח"ב סד) כי יש להקב"ה אילן בעולם, אשר ממנו נשפעים כל ההשפעות לכל העולם, וזה האילן יש לו י"ב תחומין וע' ענפים התלויים בעיקרו, והוא ענין קדושת כלל ישראל שיש בהם י"ב שבטים וע' התלויים כולם בקדושת ישראל סבא, עיי"ש. עוד אי' בזה"ק פר' אמור (ח"ג ע"ג) כי מצות ביכורים והודאה אשר מוזכרים במקרא ביכורים, הוא על זה האילן שביקש לבן הארמי לעקרו ובה רצה לעמוד כנגד כל שורש הקדושה בעולם, ובביכורי פירות האילן מודים אנו על הצלת זה האילן הקדוש, עיי"ש.

ונמצא כי רדיפת לבן היתה כנגד מה שרצה יעקב אבינו להעמיד את האילן הקדוש, דהיינו מה שביקש יעקב אבינו להעמיד את קדושת כלל ישראל הנבנית בי"ב שבטים וע' נפש, אשר קדושה זו תלויה באבות הק' שיעקב אבינו ע"ה הוא הבחור שבהם. ולכן 'לבן' הוא בגי' י"ב ע', כי הוא רצה להתגבר לעומת בחי' אלו. ויש לומר כי לכן אחר שניצל יעקב אבינו מלבן, התגלגלו הדברים וירד יעקב אבינו למצרים ודוקא שם נשלמו הע' נפש. והוא לפי שענין יעקב קיימת רדיפה זו של הסטרא אחרא שלא ביקשו להנהיג לזה האילן הקדוש לצמח ולתגדל, וכדי להילחם עמהם הוריד הקב"ה את יעקב אבינו ובניו מצרימה אשר היא ערות הארץ. כי בה לא התגבר הסטרא אחרא לעומת האילן הקדוש, כי לא תעלה על העתם שבכלל יתכן הדבר הזה במצרים הטמאה.

אכן על זה נאמר (ישעיה כו, ו) 'הבאים ירש יעקב' שהשריש יעקב אבינו בבניו ובורעו אחריו את יסוד הקדושה, ובתוך החושך הגדול שנארץ מצרים התגברו שורשי האילן הקדוש, ועל ידי זה 'ציון ופרח ישראל' והעמיד את כל האילן הקדוש על בוריו. וזהו שאמרו חז"ל (פובא ברה"ש שמות כו, טו) כי יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, ורמזו בזה על האילן הקדוש שנטע יעאע"ה במקום שלא שלטה עין הקל"י, בהיותם במצרים. ואת ההכנה לכך עשה יוסף הצדיק, אשר התגבר בקדושתו על ערות הארץ, ובה הכין את הכח להשריש את הקדושה ולהעמידה בגניזה בתוך מצרים.

ועל כך באה ההודאה במקרא ביכורים, כי ביכורי פירות ארץ ישראל מורים על כך שהאילן הקדוש קיים ותקף, והוא מוציא פירות טובים ודשנים. ולכן מוזכרים את חסדי ה' עלינו בקיום זה האילן, אשר אחר שרדף לבן הארמי וביקש לעקור את האילן משרשו חז"ל, התגבר חסד ה' והוריד את יעקב ובניו מצרימה, אשר דוקא שם היו יכולים להשלים את נשעת האילן כמו שנתבאר.

והנה יש שני זמנים במצות ביכורים, כמו ששינוי (ביכורים פ"א מ"ו) מעצרת עד החג מביא וקורא מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא. וזמנים אלו מורים על פנימיות מצות

ביכורים, שהיא להודאה על האילן הקדוש כנ"ל. כי הנה מעצרת ועד החג יש ק"ל ימים (במשכן חודשים מלאים), ואילו מן החג עד חנוכה יש ע' ימים (בג"ל). ושניהם מורים על ענין האילן הק' שיש לו ע' ענפים, כי ק"ל הוא מנין ע' במילואו (ע"ו), והוא מנין הימים שמביאים וקורים ולכן הוא בחי' ע' במילואו ושלימותו. ומן החג ועד חנוכה הוא גם בחי' ע', אלא שאין קורין בו ואינו בשלימותו.

ד.

הפיכת התוכחה לברכות בגילוי פנימיות התורה

והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה, והתמכרתם שם לאויבך לעבדים ולשפחות ואין קונה (כה, סח).

אי' בזה"ק (ח"א טז) שהיו חכמי ישראל תמהים על השינוי שבתוכחה בפרשה זו מן התוכחה שבתורה כהנים, שהרי בה יש גם פסוקי נחמה כמו סיום התוכחה בפסוק (ויקרא כו, מד) ואף גם זאת וגו', ואילו בתוכחה זו אין פסוקי נחמה כלל. ועיי"ש ששלחו שאלה זו לרשב"י שהיה נחבא במערה, ובאותו יום בא אליהו הנביא וביאר לו את כל הנחמות שבתוכחה זו, עד שסיום התוכחה בפסוק והשיבך ה' מצרים באניות וגו' רומז על מאמר הכתוב (מ"ב ז, יד) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, והזכיר 'אניות' כי יהיו ניסים על הים כמו קריעת ים סוף, עיי"ש.

וי"ל כי דוקא בענין זה מסיימת התוכחה הרומזת על ברכות הגנוזות, שכן קריעת ים סוף דלעתיד לבא הוא בחי' גילוי סודות התורה, אשר כשם שנבקע הים בקריעת ים סוף ע"י משה משה וראתה שפחה מה שלא ראה יחזקאל הנביא, כך יהיה לעתיד לבא כאשר יבקע 'ימא דאורייתא' ע"י 'משה משה' שהוא הקולמוס הכותב סודות התורה (תק"ו טז). וע"י גילוי סודות התורה לעתיד לבא, יראו את פנימיות כל התוכחות וכל הצרות שהיו מימות עולם, איך הכל היה כל כולו חסדים ואהבת ה' עלינו. ולכן סיום התוכחה הוא דוקא בפסוק זה המורה על גילוי סודות התורה, אשר בהם יתגלו טובות וברכות התוכחה.

והנה אחד מן החילוקים בין גלות התורה לפנימיותה הוא, אשר בגלות התורה מבוארים כל פרטי דיני תרי"ג המצוות וענפיהם, מה שצריך איש ישראל לעשות ולקיים. ואילו בפנימיות התורה מבוארים טעמי המצוות הפנימיים ותיקוניהם בעולמות העליונים [הוא ענין רבי שמעון דריש טעמא דקרא (יבמות גז)]. אשר חילוק זה מיוסד על שני דרכים בעבודת ה', כי העובד את השי"ת כמו 'עבד' המקיים את רצון אדוניו, אינו צריך להבין את טעמי הציוויים ותיקוניהם, אלא די לו בקיום רצונו כמו ציוה יתברך שמו. אבל ה'בן' העובד את אביו ועושה לו נחת רוח, אינו חפץ רק לעשות את המעשים כעבד לרבו, אלא הוא מבקש להתקשר עם אביו ע"י אלו המעשים, ולכן הוא מחפש בגניו אביו להבין ולהשכיל את עמקי דעתו וכוונותיו, כדי שיעשה את המעשים באותה המונה אשר היתה בעמקי רצון אביו. ונמצא כי גלות התורה נידונין בערכין כעבודה בבחי' עבד, ואילו פנימיות התורה מיוסדת על העבודה בבחי' בן. ובה יש לפרש את סיום התוכחה במאמר 'התמכרתם וגו' לעבדים ושפחות ואין קונה', שרמזו בזה שלא יוכלו יותר לעבוד בבחי' עבד, אלא יהיו בבחי' בן. וזהו תכלית הברכה הרמוזה בסיום התוכחה, שהיא בגילוי פנימיות התורה כנ"ל, ולכן 'ואין קנה' הוא בגי' 'ברכה'.

יכלכל דבריו במשפט: דער הייקעלער חילוק צווישן 'תוכחה' און 'הונאה'

א. מי יתנך כאח לי: דעם גרויסן דגוש ביי חסידים - ברודערליכקייט

דער ענין פון שמירת הדיבור - אן ענין פון נקיות | דער חילוק צווישן דעם חסיד'ישן מהלך און דער אלגעמיינער מהלך | דער אלגעמיינער מהלך ארבעט אויף 'הונאת דברים' פונקט ווי א דין פון הלכות שבת | מען ציטערט צו רעדן צו יענעם מטוב עד רע | פון גרויס פחד נישט נכשל צו ווערן מיט א ווארט - שטייט מען ווייט פון יענעם | דער חסיד'ישער מהלך ארבעט אויף דער הארץ און נשמה פון בין אדם לחבירו | מען ווערט היימיש און נאטורליך מיט חברים | מען איז שוין נישט אזוי שטארק מקפיד אויף א ווארט צו יענעם | ברידער האבן אן אנדערן גדר אין הונאת דברים | אלע עניני חסד איז דער עיקר צו ווערן דומה לקונו - זיין א גוטער מענטש

ב. טובה תוכחת מגולה: נישט געבן יענעם צו שפירן 'איך בין מער פון דיר'

דער חילוק צווישן דער חסיד'ישער וועג פון תוכחה ביז דער אלגעמיינער וועג | אינעם אלגעמיינעם מהלך וויל מען יענעם נישט פארשעמען, דעריבער רופט מען אים אין א זייט | מען גיבט אים צו שפירן: דו ביסט דער שייגעץ און איך בין דער צדיק | עס טוט זייער וויי | דוגמא: א טאטע וואס שלאגט מיט א גאנצן 'לשם יחוד' | זיין ישות ווערט קיינמאל נישט אויסגעריבן - ווייל קיינמאל ווערט ער נישט צעמאלן מיט א ליבשאפט | אינעם חסיד'ישן מהלך מאכט מען נישט קיין הכנות אריינצוזאגן יענעם | עס קומט נאטורליך אויפן פלאץ | מען שפירט דערין א רחמנות און אהבה | מען גיבט אים צו שפירן: דו ביסט דער צדיק און איך בין דער שייגעץ | זיין ישות ווערט גוט אויסגעריבן און מען איז נישט אזוי עמפינדליך פארן אייגענעם כבוד

ג. גם בלא דעת: מען טאר נישט נאכמאכן אן וויסן וואס מען טוט

די אמאליגע חסידים האבן געמיינט בלויז לשם שמים | עס איז פארקראכן צו אינגעלייט וועלכע האבן הנאה צו טשעפן יענעם | מען דארף דאס אפשטעלן | עס איז נישטא קיין שום היתר דערויף | אן עובד ה' רעכנט איבער יעדעס מאל צי מען מעג אדער נישט | אלעס איז תלוי אין לערנען ספרי מוסר | ווען מען לערנט מוסר ווערט מען געוואויר וואספארא מאשין א מענטש איז | נישט לאזן דעם מאשין לויפן פון זיך אליינס | נישט טון זאכן סיסטעמאטיש נאר האלטן קאפ כסדר

א.

מי יתנך כאח לי: דעם גרויסן דגוש ביי חסידים - ברודערליכקייט

נצור לשונך מרע

דער מסילת ישראל דא אין פרק י"א, מאכט אויפמערקזאם דעם 'נקי' איבער פארשידענע 'עבירות שבין אדם לחבירו' וואס מענטשן זענען נישט געהעריג נזהר אין דעם, בעיקר זענען דאס אזעלכע עבירות וואס מען איז עובר מיטן 'דיבור', מענטשן רעדן מיט א לויזן צונג - אן טראכטן צי מען מעג דאס זאגן אדער נישט. און דורכדעם ווערט מען נכשל צענדליגע מאל, און מען ווייסט נישטאמאל אז מען איז נכשל געווארן. און דער מענטש וועלכער וויל זיין א נקי דארף זיין ספעציעל וואך אויף די ענינים צו מאכן זיכער אז ער איז ריין אין דעם.

הזירות נישט צו טשעפן יענעם מיט א ווארט

די ערשטע זאך וואס דער מסילת ישראל רעכנט אויס, איז דער ענין פון 'הונאת דברים' - טשעפן און מצער זיין יענעם מיטן דיבור. צי איז דאס דורכן אפ'חזוק'ן פון אים, צי איז דאס דורכן דערמאנען זיינע שוואכקייטן אין פארנט פון אים, כל שכן אויב איז עס ברבים - וואס דעמאלט קומט אויך צו דער ענין פון 'הלבנת פנים', אז ער ווערט פארשעמט.

דער פשוט'ער מהלך: זיך שטארק אכטונג געבן פון יעדן סארט 'הונאת דברים'

דער למעשה'דיגער צוגאנג צו דעם גאנצן ענין פון 'הונאת דברים' איז געווען אנדערש ביי חסידים ווי ביי דער איבריגער וועלט. אין דער ערליכער תורה'דיגער וועלט האט מען גאר שטארק אכטונג געגעבן נישט צו זאגן פאר א צווייטן - אפילו בדרך ווערטל - קיין שום ווארט

נקודות:

דער רבנו של עולם איז א גוטער און א רחמנות'דיגער. און דער רבנו של עולם וויל אז דער מענטש זאל זיך מדמה זיין כביכול צו אים! דער מענטש זאל אויך זיין א שטיק גוטס! דער מענטש זאל האבן א גוט הארץ וועלכע גיסט גוטס און רחמנות אויף יעדן איינעם!

אנשרייען און אפירהאלטן פארוואס ער טוט א געוויסע זאך וכדומה. ווער רעדט נאך פון די עלטערע גדולי החסידים, וועלכע פלעגן אריינפארן אינגעלייט אויף רעכטס און לינקס... זיי פלעגן אריינזאגן אזעלכע שארפע פסקים וועלכע האבן געשניטן שטיקער... מען דארף אביסל מברר זיין: וואס איז דער פשט דערין?! פארוואס האט מען דאס געטון?!

אונטער אלע פרטים ליגט איין 'שורש'

ביי יעדער ענין איז פארהאן די פרטים און עס איז פארהאן דער גרויסער כלל און שורש וועלכע ליגט אונטער אלעס. די תורה האט געגעבן אסאך מצוות פון 'בין אדם לחבירו', סיי מצוות 'לא תעשה' - ווי הונאה, לשון הרע, נקמה וכדומה, און סיי מצוות עשה - ווי גמילות חסד, הלואה, הכנסת כלה וכדומה. אבער די אלע מצוות שטאמען בעצם פון איין שורש - וואס דאס איז דער עיקר! טאמער א מענטש טוט די אלע מצוות מיט א טרוקנקייט - האט ער פארפעלט דעם עיקר מכוון! ווייל די תורה וויל דאך דא עפעס טיפערס מיט די אלע מצוות!

זאז גרויסער 'איש חסד' זאל אזוי מבזה זיין א מענטש?!

מען זעט אמאל גרויסע עסקנים וועלכע טוען אן א שיעור חסד, אין דער וועלט שמועסט מען אז זיי זענען די גרעסטע בעלי חסד פונעם דור! זיי האבן שוין חתונה געמאכט טויזנטע יתומים! וכדומה. אבער דא און דארטן וועלן זיי קענען צעטרעטן א מענטש כלאחר יד... טאמער איז יענער נוצר א שטיקל נונדיק און ער גייט אים

וועלכע קען יענעם אביסל אָרען, ווער רעדט נאך טאמער יענער וועט ממש האבן דערפון צער - איז מען אודאי געווען זייער אפגעהיטן נישט צו זאגן. אין אנדערע ווערטער, ביי זיי איז נישטא אזא מין זאך ווי יענעם 'טשעפען', 'אריינזאגן', 'אריינפארן' וכדומה, ביי זיי הייסט דאס 'הונאת דברים', און טאמער איינער ווערט יא אמאל נכשל דערין, וועט ער גיין שנעל און יענעם איבערבעטן: 'איך בין נכשל געווארן, איך בעט דיר, ביטע זיי מיר מוחל'. דאס איז אייביג געווען דער פשוט'ער מהלך פון הזירות אין 'הונאת דברים'.

דער חסיד'ישער מהלך: מען ערלויבט זיך צו מאכן א ווערטל

ביי חסידים איז דער צוגאנג געווען אביסל אנדערש - וואס דאס פאדערט טאקע א באלדיגן הסבר: פארוואס האט מען זיך אזוי געפירט?! אבער קודם כל, גופא דעובדא היכא הוי, וואס האט מען זיך געפירט. ביי חסידים איז געווען א נארמאלע זאך אז א חבר מאכט אמאל א ווערטל אויף זיין חבר, און דער ווערטל האט גאנץ גוט געקענט יענעם ציפן, אזוי אויך, האט מען געקענט אמאל יענעם אריינזאגן,

פרק י"א

הוֹנָאת הַדְּבָרִים, בְּכֻלָּהּ הוּא לְדַבֵּר בְּפִי חֲבֵרוֹ, דְּבַר שְׂבוֹשׁ מִמּוֹנֵה, כָּל שִׁבְזֵי הָאֱמִירָה בְּפִירוֹשׁ דְּבַר שְׂבוֹשׁ בּוֹ, אוֹ לְעִשׂוֹת לוֹ מַעֲשֵׂה שְׂיָגָרָם לוֹ שְׂבוֹשׁ, וְהוּא מִה שְׂאֵמְרוֹ בְּפֶרֶק הַזֶּה (ב"מ נח). 'אִם הָיָה בְּעַל תְּשׁוּבָה, לֹא יֵאמָר לוֹ זָכַר מַעֲשֵׂי הָרָאשׁוֹנִים' וכו'. 'וְכַבֵּר אֶמְרוּ ז"ל (שם), "גְּדוֹל אוֹנָתָת דְּבָרִים מְאוֹנָתָת מוֹמוֹ" וכו'. וְכָל שִׁבְזֵי אִם הוּא בְּרָפִים, שְׂבָהָיָא שְׂנִינֵי, הַמְלִיבִין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרָפִים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא

עס איז פארהאן אסאך זאכן וועלכע הייבן זיך אָן פון א גוטע זאך, אבער שפעטער ווערט עס פארדרייט און עס קומען ארויס מכשולות פון דעם – בפרט ביים המון עם וואס ווייסט נישט וויאזוי עס אנצונעמען, דערפאר מוז יעדע זאך האבן א זהירות אז עס זאל בלייבן אינעם ריכטיגן צורה און נישט פארקריכן

וויפיל זאכן דארף מען אינזין האבן ווען מען רעדט מיט מענטשן, ווי שנעל מען קען נכשל ווערן מיט א טשעפע – וואס איז א לאו פון 'הונאת דברים'! ווי שנעל מען קען יענעם פארשעמען – וואס איז אן איסור פון 'הלבנת פנים'! עס איז ממש א פון מצוות און עבירות

פלאץ אדער צונעמען זיין שטענדער, ער וועט האבן צו אים טענות ביזן הימל: "דו האסט מיר צעשטערט מיין גאנצע 'כוונת התפלה'! דו האסט מיר געמאכט אזא צער אין שבת! עס איז גניבה!" עס איז מיין שטענדער! איך האב עס געקויפט! איך בין דער בעל הבית! ווער האט דיר געגעבן רעכט עס צו נוצן?". דאס איז נאר א תוצאה פון דעם וואס קיינער האט זיך קיינמאל נישט געטשעפעט מיט אים, ער וואלט געדארפט אז פאר מענטשן זאלן אים אמאל אריינזאגן. ביי חסידים וואלט מען יענעם געגעבן א גוטן פליק אריין: "שטענדער, שטענדער אין קאפ אריין... דו ביסט פארנומען מיטן 'איך' און 'איך' א גאנצן טאג! דו האסט 'דיין' דאווענען, 'דיין' שטענדער און 'דיין' זיך, דו ביסט מיר א גאנצער שאץ מאץ געווארן... וואס מאכסט אזא עסק פון דיין דאווענען? זאל עס גיין קיין עזאזל!". ווען ער באקומט ווען אזא 'פסוק' פון צייט צו צייט, וואלט ער געווארן אביסל אויסגעריבן און אויסגעמענטשט, און ער וואלט נישט געטראגן מיט זיך אזא גאנצן 'ישות'. עס וואלט זייער גוט געווען איך יענע פלעצער, ווען עס איז דא דארט א פאר אועלכע טשעפניאקס - וועלכע מיינען עס לשם שמים, און שטעלן מענטשן אויפן פלאץ, אמאל ווערטעלט מען זיך מיט דעם און אמאל מיט דעם צווייטן, און אזוי איז קיינער נישט אזוי באגדולט ביי זיך, ער ווייסט אז אויסער זיינע אלע מעלות, האט ער אויך א פאר חסרונות.

ביי חסידים איז געווארן גוט אויסגעריבן די מדות

ביי חסידים - בפרט די עלטערע חסידים - ווען זיי האבן געזען ביי די אינגעלייט עפעס א זאך וואס איז זיי נישט געפאלן, צי עפעס א קרומקייט, צי עפעס א 'ישות', צי עפעס אביסל צו פרום - וואס איז געגאנגען אויף די נערווען פון די ארומיגע, וכדומה - האט מען אים באלד געשטעלט אויפן פלאץ! מען האט אים געגעבן א זאג אריין ווי עס דארף צו זיין! מסתמא האט עס יענעם ווי געטון, אבער אזוי האט מען געטון די מצוה פון תוכחה אויף א היימישן אופן, כדי עס זאל נישט אויסזען כאילו מען קוקט אויף אים פון אויבן אויף אראפ, נאר עס איז צוגעגאנגען אויף א חבר'ישן אופן, און אזוי האט מען זיך אויסגעריבן איינער דעם אנדערן, און מען האט נישט געליטן אויף אזויפיל פאלשע כבוד און ישות.

א שלעכטע מדה! דו ביסט א בעל גאווה!". דעמאלט טוט עס זייער וויי פארן חבר, ווייל ער שפירט: "אהא, דו האסט מיר אוועקגעשטעלט אז איך בין דער רשע - דער בעל עבירה אדער בעל גאווה, און דו ביזט דער צדיק - וועלכער איז ריין פון די אלע זאכן, און קען נאך זאגן תוכחה פאר אנדערע! דאס הייסט, איך בין יעצט א 'חפץ של מצוה' מיט וועמען דו ביסט יעצט יוצא 'מצות תוכחה'! דו טוטסט זיך אָן דעם גארטל און דו קומסט יעצט מוכיח זיין דעם רשע - וואס דאס בין איך!". מען קען זיך אליינס פארשטעלן ווי שטארק דאס טוט וויי.

איך זאג דיר תוכחה - אבער איך בין דער שייגעץ, נישט דו!

כדי עס זאל נישט האבן אזא ווייטאגליכן טעם, האט מען ביי חסידים געטון אנדערש, מען האט נישט געמאכט קיין שום הכנות און מען האט נישט יענעם גענומען אין דער זייט, נאר מען האט אים אזוי אריינגעפארן ברבים. דאס האט געגעבן צו שפירן פאר יענעם: "איך האב דיר נישט מוכיח געווען, איך בין פשוט א טשעפניאק! איך טשעפע זיך מיט דיר! איך בין דער בעל עבירה - נישט דו! דו ביסט דער צדיק און בעל מדות - וועלכער ליידיט זיך אָן בזיונות פון עפעס א ווילדן חסיד!". אזא סארט תוכחה איז אסאך א גרינגערע תוכחה און עס איז אסאך מער א רחמנות'דיגע תוכחה! עס איז נישט געזאגט געווארן פון אויבן אויף אראפ! און דער עלטערער חסיד האט געוואוסט אז יענער וועט שוין פארשטיין וואס מען מיינט, און ער וועט זיך אביסל אויסגלייכן זיינע מדות.

ער איז א גרויסער יש' ווייל קיינער האט אים קיינמאל נישט אריינגעפארן

מען קען ממש זען בחוש, אז אין די פרעמדע פלעצער וואו מען פארט נישט קיינעם אריין, מען שרייט זיך קיינמאל נישט אָן ברבים און מען טשעפעט זיך נישט - וואקסן אויף מענטשן מיט א 'ישות' און 'גאות' - וואס עס איז נישטא אין די חסיד'ישע פלעצער. מענטשן קענען דארט זיין גאר שטארק הארט און אומבויגזאם, זיי שטעלן זיך אויף די אייגענע רעכטן מיטן פולסטן שטרענגקייט, כאילו עס וואלט געווען 'עשרת הדברות'... למשל, יעדער מענטש האט זיך זיין 'מקום קבוע' אין בית המדרש און זיין שטענדער צו דאווענען. זאל דער אויבערשטער אפהיטן אויב איינער וועט זיך זעצן אויף זיין

עס איז געווען א היימישן אופן פון 'תוכחה', זיי האבן אינזין געהאט צו מקיים זיין 'מצות תוכחה'! וואס באמת אויבנאויף שטימט נישט אזא הנהגה פון אריינפארן יענעם ברבים מיט דער הלכה וואס עס ווערט גע'פסק'ט (רמב"ם דעות ה, ו-ה, הובא במג"א או"ח קנ"ו, ב) אז קודם דארף מען יענעם אויס'מוסר'ן פריוואט, און נאר טאמער ער האלט ווייטער אָן מיט דער עבירה, דעמאלט דארף מען אים אנשרייען ברבים. און למעשה האבן זיך די עלטערע חסידים נישט אזוי געפירט, ווי נאר זיי האבן געזען ביי יענעם עפעס א מדה וואס טויג נישט, בפרט גאות און ישות, וואס דאס האבן זיי נישט געקענט סובל זיין - האבן זיי באלד יענעם אריינגעפארן - נאך איידער מען האט עס אים געזאגט בינו לבין עצמו. מען וועט נישט דא אריינגיין אין דעם חלק ההלכה, צו מכרר זיין וויאזוי מען קען מיישב זיין דעם סארט הנהגה מיט דער הלכה, נאר מען וועט בלויז אויסשמועסן דעם געדאנק דערפון.

משל - א פאטש אן קיין מלאכת מחשבת

מען וועט געבן א דוגמא: עס זענען פארהאן אזעלכע טאטעס וועלכע האבן אזא ווייסקייט און צוריקגעצויגיקייט, ביי זיי איז נישטא אזא זאך אז מען גיבט א פאטש פאר א קינד סתם אזוי, דאס קינד פאלגט נישט און פלוצלינג פליהט א פאטש. ביי זיי ארבעט עס נישט אזוי, ווען זיי זענען שוין ענדליך מחלטי א מען דארף געבן א פאטש פארן קינד, גייט עס צו מיט א גאנצע הכנה 'בדחילו ורחימו': "הריני מוכן ומזומן, איך וועל יעצט געבן א פאטש פאר מיין קינד!", און ער גיבט א פאטש. וויאזוי פילט דאס קינד? עס טוט אים גאר שטארק וויי בנפש! ווייל דאס איז א פאטש מיט א לשם יחוד! ווילאנג דער טאטע מאכט נישט קיין עסק, ער גיבט אים א פאטש אויפן פלאץ, ער מאכט נישט קיין הכנה עס ליגט נישט אונטער דעם פאטש א גאנצע 'מלאכת מחשבת', דעמאלט טוט עס נישט אזוי וויי.

איידלערהייט שניידט ער אריין אין יענעם'ס הארץ

ווען עס קומט צו מצות תוכחה איז די זעלבע זאך. טאמער א מענטש מאכט א גאנצן 'לשם יחוד' ער רופט יענעם אין דער זייט און ער זאגט אים: "דו ווייסט? דו האסט געטון נישט ריכטיג!". אדער: "דו ווייסט? איך האב לעצטנס באמערקט אויף דיר

גם בלא דעת: מען טאר נישט נאכמאכן אָן וויסן וואס מען טוט

תורה אויף דער וועלט! מחלוקת און הונאת דברים איז אסור לגמרי! עס איז נישטא קיין שום היתר אין דער וועלט צו טשעפען און מצער זיין א איד! נישט דאס האט מען געמיינט און נישט דאס איז געווען די כונה! דעם חסיד'ישן מהלך איז געאייגנט בלויז פאר א דורכגעווייקטער חסיד'ישער איד, אן אויסגעהאלטענער און דורכגעטראכטער מענטש, וועלכער וועט האלטן קאפ און אכטונג געבן וואס ער טוט און וויאזוי ער טוט, ער וועט טאקע מיינען בלויז תוכחה - אָן אריינמישן קיין שום אייגענע אינטערעסן און הנאה. אזא מענטש קען זיך פירן מיט דעם מנהג פון 'אריינזאגן', אבער סתם אינגעלייט וועלכע האבן ליב צו טשעפען יענעם און הנאה האבן אויף יענעם'ס חשבון - איז נישטא קיין שום היתר!

צו ווייט, און עס איז געקומען דערצו אז די אינגעלייט האבן זיך אפגעלערנט פון די עלטערע און אויך אנגעהויבן דאס צו נוצן, זיי האבן שוין נישט געמיינט דא קיין 'מצות תוכחה', נאר זיי האבן שוין סתם אזוי געטשעפעט - מיינענדיג אז עס איז אזא חסיד'ישע זאך צו טשעפן.

בין קודש לחול - דער ענין פון 'אריינזאגן' איז געאייגנט בלויז פאר א דערהויבענער איד

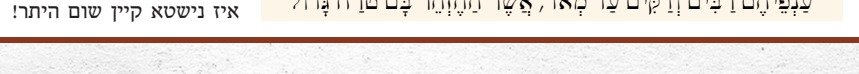
מען דארף וויסן אז עס איז נישטא קיין נייע

חכמים הזהרו בדבריהם

עס איז פארהאן אסאך מאל זאכן וועלכע הייבן זיך אָן פון א גוטע זאך, אבער שפעטער ווערט עס פארדרייט און עס קומען ארויס פארשידענע מכשולות פון דעם - בפרט ביים המון עם וואס ווייסט נישט וויאזוי עס אנצונעמען אויפן ריכטיגן אופן, דערפאר מוז יעדע זאך האבן א זהירות אז עס זאל בלייבן אינעם ריכטיגן צורה און נישט פארקריכן.

פון 'תוכחה' איז געווארן פשוט'ע 'הונאת דברים'

דער ענין פון די חסיד'ישע טשעפערען איז אויך אין דער קאטאגאריע, אז כאטש עס האט זיך טאקע אנגעפאנגען מיט גוטע כונות און מיט גוטע מענטשן - וועלכע האבן נאר געמיינט דעם תועלת פון תוכחה, און האבן געהאט דעם אמת'ן אהבת ישראל צו יעדן איד, און בפרט צו חברים - איז עס אבער מיט דער צייט פארקראכן אביסל

שטענדיג שוקל זיין נאכאמאל לויט דעם ניי געשאפענעם מצב

כלל הדברים - וועלכע איז נישט נוגע בלויז כלפי דעם ענין פון הונאת דברים, נאר כלפי גאנץ עבודת ה' - איז, אז אן עובד ה' האלט שטענדיג קאפ און טראכט אריין אין אלעס וואס ער טוט, צי איז עס אויסגעהאלטן אדער נישט. און אפילו אויב א זאך האט טאקע א מקום, מיינט עס נאכנישט אז עס איז געאייגנט פאר יעדן מצב און פאר יעדן מענטש, ער האלט קאפ צו זען ווען יא און ווען נישט. און אויב זעט ער אז יענער איז זייער סענסעטיוו און עס וועט אים גאר שטארק אָהרען, יענער וועט ממש ווערן צובראכן דערפון - דאן וועט ער עס נישט זאגן! ווייל אין אזא פאל וועט נישט ארויסקומען קיין תועלת פון זאגן! נישט דאס האט מען געמיינט! אין אזא פאל איז אן איסור דארייטא צו שטעפן און מצער זיין א איד און עס איז נישטא קיין שום היתר בעולם! דאס איז דער טייטש פון א 'נקי' און א 'זהיר' וועלכער טוט גארנישט סיסטעמאטיש, גארנישט גייט נישט ביי אים מיט א 'מצות אנשים מלומדה'. נאר אלעס איז מיט מחשבה און זהירות.

וויאזוי קען מען לאזן א קאר פארן אָן א דרייווער?
עס איז אינטערעסאנט ווי מענטשן קענען זיך ארומדרייען 'מצות אנשים מלומדה'דיג, זיי טוען און רעדן - אָן טראכטן! א מענטש איז דאך א מאשין, א מענטש כאפט נישט וויפיל פעולות און דיבורים ער האלט אין איין רעדן און טון - וואס יעדע זאך איז אן עקסטרע נסיון צי ער וועט עס טון אדער נישט טון, און אויב דארף מען עס יא טון - איז א נסיון - צי וועט ער עס טון אויפן ריכטיגן אופן אדער אויפן נישט ריכטיגן אופן, צי וועט ער עס טון ווי א צדיק אדער ווי א רשע. נו, ווי קען א מענטש לאזן דעם מאשין לויפן פון זיך אליינס - אָן עס קאנטראלירן?!

ער לערנט נישט קיין מוסר - דעריבער ווייסט ער נישט אז ער איז ווי א שנעל לויפנדער קאר

דער תירוץ איז: מען לערנט נישט קיין מוסר ספרים, דעריבער ווייסט מען נישט וואספארא מאשין דער מענטש איז! ווייל אז מען לערנט אזא שטיקל מסילת ישרים, זעט מען אביסל וויפיל זאכן מען דארף אינזין האבן ווען מען רעדט מיט מענטשן, ווי שנעל מען קען נכשל ווערן מיט א טשעפע - וואס איז א לאו פון 'הונאת דברים'! ווי שנעל מען קען ארויסשאקלען פון די ארבל א שלעכטע עצה - וואס איז א לאו פון 'לפני עור'! ווי שנעל מען קען יענעם פארשעמען - וואס איז אן איסור פון 'הלבנת פנים'! ווי שנעל מען קען ארויסגלייטשן א ליגנט - און עובר זיין אויף 'מדבר שקר תרחק'! ווי שנעל מען קען פאר'מיאוס'ן די צורה פון אן ערליכער איד - וואס איז א לאו פון 'חילול השם'! עס איז ממש א גאנצע וועלט פון מצוות און עבירות וואס א איד שטייט יעדע מינוט פאר א 'פרשת דרכים' דערין, אויב וועט ער טון על פי דעת תורה - וועט יעדער דיבור זיינ'ס זיין א מצוה און ער וועט דורכדעם קונה זיין שלימות און ווערן מער אויסגעארבעט. ווידעראום, טאמער ער וועט נישט טון על פי דעת תורה - וועט יעדער דיבור זיינ'ס זיין אן עבירה און ער וועט ווערן מער און מער מרוחק פונעם רבונו של עולם. און עס איז נישט אזוי שווער צו האלטן קאפ, ווייל איינמאל מען געוואוינט זיך איין דערין - ווערט עס א 'רגילות'! ביי אן עובד ה' טראכט זיין קאפ אויטאמאטיש בעפאר ער טוט אדער רעדט עפעס! כדי אריינצוגיין אין אזא סארט 'רגילות' דארף מען לערנען הלכה ספרים - כדי צו וויסן דעם דעת תורה, און מען דארף לערנען מוסר ספרים - כדי צו ליגן אין עבודת ה', און מען דארף האלטן קאפ - כדי צו אויפכאפן וואס מען טוט, און מאכן זיכער צו טון וואס א איד אן עובד ה' דארף צו טון.

זי"ע באיזה ענין, ובאותה עת אמר לו אחד מבני המשפחה: 'מיללעך! דו וועסט גיין אין גיהנום! ווייל דו טשעפעסט זיך מיט ר' נפתלי'ס קינדער' (אלימלך! אתה תלך לגיהנום! כי אתה מתאנה לבני ר' נפתלי), מיד תפס הרה"ק רבי אלימלך מרודניק בזקנו וענה לו: 'יענעם מקום?! קיינמאל נישט!' (באותו מקום? אף פעם לא!). ואמר כ"ק רבינו כי במעשה הנ"ל שראה אותו רבי אליעזר'ל מדויקוב בגן עדן מיד אחר פטירתו, רואים כי אכן קיים את הבטחתו.

עוד ראייה הביא הרה"ק מראזוואדוב אל בנו רבינו הזקן, מן הדבר השגור בפי העולם על הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שאומרים עליו כי מימיו לא ביטל תורה, ואפילו הסתלקותו מן העולם לא היתה ביטול תורה, כי בשעת הסתלקותו מן העולם סיים את לימוד הש"ס, ותיכף כאשר הגיע אל העולם העליון בגן עדן התחיל 'מאימתי', ולא גרמה לו פטירתו מן העולם לשום ביטול תורה. הרי כי לא היה שום הפסק של שלושים יום מעת סיום הש"ס עד התחלתו, וא"כ מוכח שישנם צדיקים שאינם צריכים להיענש כלל.

אצל הרה"ק מראזוואדוב היה מסתופף חסיד אחד שהיה בעל מדרגה גדול, והיתה לו מדרגה מיוחדת בחלומות, שהיה זוכה לגילויים אמיתיים בחלומותיו. והיה כ"ק רבינו הזקן זי"ע מספר כמה מן החלומות שחלם אותו חסיד, כי החשיבו אותו ממש לבעל מדרגה. פעם אחת סיפר אותו חסיד כי ראה את הרה"ק מראזוואדוב בחלומו - כאשר היה כבר לאחר פטירתו, ושאל אותו בחלומו: 'וואו זיצט דער רבי אין גן עדן?' (היכן הוא מקום מושב הרבי בגן עדן?), ענה לו הרה"ק מראזוואדוב: 'אין איין רייע מיט'ן רבי רבי הערש' (בשוהה אחת עם הרה"ק הרבי רבי הערש מרימנוב זי"ע). והיה זה חידוש גדול מאד, כי הרבי רבי הערש היה נערץ ונקדש בפי כל גדולי דורו, ואף הרה"ק מצאנו נסע אל הרבי רבי הערש, והרה"ק מראזוואדוב לא היה בן גילו, ומ"מ אמר כי זכה לשבת עמו בשוהה אחת בגן עדן. והיה כ"ק רבינו זי"ע מבאר את הדבר, כי היה צד השוהה בין שני הצדיקים האלו, והוא מה שהיו שניהם יודעים למופלגים בקדושתם ובפרישותם מן העוה"ז בענין שמירת הברית. [וכמו שאמר הרה"ק הישמח משה זי"ע על הרה"ק מראזוואדוב שהיה חתן נכדו הרה"ק בעל ייטב לב זי"ע: 'אזא קדושה איז נישט געווען זייט רבי אברהם'לע מלאך' (קדושה כזאת לא ראיתי מימי הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע)].

• הרה"ק מראזוואדוב זי"ע היה רגיל לדבר על עצמו כמה מיני דיבורים של שפלות והכנעה, והיה שגור על לשונו לומר כי כל הגיהנום אינו די עבורו, ועוד כמה דיבורים בסגנון זה וכדומה. פעם אחת ניגש אליו בנו כ"ק רבינו הזקן זי"ע, והראה לו בזה"ק פר' ויקהל (ח"ב ר"י). את הלשון "הא כל תלתיך יומין לית לך נשמתא דלא תקבל עונשא, עד לא תיעול לגנתא דעדן" דהיינו שכל נשמה צריכה לעבור שלושים יום בגיהנום לפני שהיא זוכה להיכנס למקומו בגן עדן. ורצה רבינו הזקן לראות איך יגיב אביו הק' על מאמר זה של הזה"ק, לפי שנראה בזה איזה שמץ חסרון בגודל מעלת הצדיקים שעדיין צריכים הם לעבור בגיהנום, ומצד שני הרי אביו הק' רגיל לומר על עצמו לשונות כאלו. אכן הרה"ק מראזוואדוב התחיל להתוכח עמו, ואמר כי א"א להיות שהוא כפשוטו ממש כמו שכתוב שם, והביא לו ראייה ממקום אחר בזה"ק שמשמע להיפך, וכך התחיל להתפלפל עמו. אבל רבינו הזקן טען עמו כי למעשה כך כתוב בזה"ק. אז הביא לו הרה"ק מראזוואדוב ראייה משני מעשיות, שמוכח מהם כי ישנם צדיקים שעולים תיכף ומיד אל מקומם בגן עדן.

מעשה אחד היה עם אביו הרה"ק הרבי רבי אליעזר'ל מדויקוב זי"ע, כי כאשר נפטר ידיו הקרוב הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע לא רצו לספר לו על כך לפי שלא רצו לצערו. והנה באותם השנים לא נהג הר"א לילך למקוה - מפני חולשתו - רק פעם אחת בשנה ביום שלוש עשרה מידות לכבוד יום כיפור, והיה נהוג אצלו שבכל ערב שב"ק היה אחד מבניו מכניס לו את הכתונת ללבוש לכבוד שב"ק, ואז היה הר"א בא לידי התפשטות הגשמיות, וזה היה במקום טבילה במקוה. באותו שבוע שנפטר רבי אלימלך מרודניק היה זמנו של הרה"ק בעל אמרי נועם זי"ע להכניס את הכתונת לאביו, והנה מיד כאשר לבש הר"א את הכתונת פתח ואמר: 'אָה! מיללעך רודניקער לייכט אין לעכטיגן גן עדן' (אָה! רבי אלימלך מרודניק מאיר בגן עדן המאיר), יצא האמרי נועם מחדרו ואמר לאָחיו: 'מ'קען נישט באהאלטן פון אים, דער גנב ווייסט שוין...'. (א"א להחביא ממנו, הגנב כבר יודע...). והרי זה ראייה כי באותו שבוע שנפטר הרה"ק מרודניק, עוד לפני שעברו שלושים יום מפטירתו, כבר היה בגן עדן.

[ובאותו ענין, סיפר הרה"ח ר' יאשע ליפשיץ ז"ל כי פעם אחת היה איזה סכסוך בין נכדי הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, בין בני הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק זי"ע שטענו נגד הרה"ק רבי אלימלך מרודניק

